

Utbildningsinspektion i Hjuviksgården, grundskola F-3

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, stödinsatser och bedömning av lärandet. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan

Hjuviksgården	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	85
Förskoleklass	41
Grundskola	107

Utbildningen vid Hjuviksgården omfattar förskoleklass och årskurserna 1–3. I anslutning till skolan finns fritidshem som ansvarar för skolbarnomsorgen för 85 av skolans elever. Eleverna till förskoleklassen kommer från förskolor i närområdet. Förskolorna drivs i kommunal och fristående regi.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag som uppdelats efter elevernas ålder.

Skolans huvudbyggnad är relativt nybyggd från början av 1990-talet. Skolan ägs av privat värd och hyrs av Lokalförsörjningskontoret i Göteborgs Stad.

Hjuviksgården ligger belägen mycket nära hav och strand med färjor till skärgården som närmaste granne. Upptagningsområdet präglas av villa- och radhusbebyggelse.

Genomförandet av inspektionen i Hjuviksgården

Skolverket sände den 24 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hjuviksgården har bestått av undervisningsrådet Liselotte Hakeberg samt experten Anders Wallin. Besök i Hjuviksgården genomfördes onsdagen den 15 september 2004.

Skolverket kommer att följa upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

För stadsdelen upprättas även en stadsdelsrapport där stadsdelsövergripande förbättringsområden tas upp. Skolrapporten bör därför läsas ihop med stadsdelsrapporten.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hjuviksgården, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Hjuviksgården genomfördes intervjuer med rektorn, pedagoger, specialpedagog samt elever. Lektioner i förskoleklass och årskurserna 1-3 besöktes av inspektörerna. Övrig information av betydelse för inspektionen har varit Göteborgs kommuns eget kvalitetsarbete med balanserad resultatredovisning, kallad Balansen. I Balansen ingår regelbundna kvalitetsmätningar.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Hjuviksgården anser intervjuade elever att det är viktigt att vara med och påverka. Eleverna får i klassråd och elevråd delta i beslut om verksamheten. Vid dessa tillfällen får eleverna arbeta enligt demokratiska former och principer.

Eleverna får ta ansvar för skolmiljön bland annat genom att ansvara för dukning och städning i samband med måltiderna. Eleverna ger i intervjuer uttryck för att de uppskattar detta arbete.

Skolans äldre elever visar stor social kompetens och empatisk förmåga genom att spontant erbjuda sina tjänster som faddrar åt de yngre barnen i förskoleklassen. Vare sig elever eller lärare tror att det förekommer mobbning på skolan.

Vid intervjuer med lärare och ledning på Hjuviksgården framträder bilden av en skola som är trygg för elever och personal. De elever inspektörerna träffat bekräftar bilden och berättar att de tycker det är roligt att gå till skolan varje dag och att de vet varför man går i skolan.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hjuviksgårdens resultat inom området normer och värden är av god kvalitet.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Lärare på Hjuviksgården berättar i intervjuer att man i samverkan med den mottagande skolan Skutehagen brutit ned kursplanemålen till vad eleverna förväntas kunna när de går ut årskurs 3 på skolan. Dessa mål går igenom vid utvecklingssamtalen och enligt lärare ökar elevens egen uppfattning om sin förmåga att lära och klara sig självständigt med stigande ålder. För att åskådliggöra elevens kunskapsutveckling använder skolan olika bilder med fält som fylls i alltefter som eleven uppnår målen. Dessa "kunskapsbilder" är väl kända av de

lite äldre elever som intervjuats av inspektörerna, och lärare anser att de allra flesta elever når de nedbrutna kursplanemålen i årskurs 3.

Skolan använder Skolverkets diagnosmaterial i årskurs 2. Därutöver används ”kunskapsbilder”, där t.ex. bilder av tång eller snäckor fylls i allt eftersom eleven uppnår vissa fastställda mål och färdigheter.

Eleverna visar vid lektionsbesök att de kan arbeta både självständigt och tillsammans med andra och gärna lyssnar, berättar och reflektera över sina upplevelser och olika fenomen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hjuviksgårdens elever utvecklar kunskaper och färdigheter i enlighet med de nationella målen.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Hjuviksgården finns formella samverkansorgan för samverkan med elever. Elever berättar i intervju om klassrådet, som tar upp frågor som önskemål om nya lekredskap och skolans loppmarknad men också gemensamma regler och förhållningssätt. Klassråden har enligt eleverna ordförande och sekreterare som ibland är läraren och ibland elever i klassen. Två elever i varje klass är representeranter i elevrådet som följer samma mönster med ordförande och sekreterare. Vissa frågor från klassråden tas upp i elevrådet. En elev berättar att ett förslag om godare och nyttigare bröd till lunchen godkännts av elevrådet och sedan serverats i restaurangen. Två lärare ansvarar särskilt för arbetet i elevrådet.

Rektorn informerar vidare om samverkan med föräldrar i husrådet, som består av föräldrar, rektorn och personal från skolan. Därutöver förekommer klassvisa föräldramöten ett par gånger per år.

På frågan vem som bestämmer vad klassen skall göra svarar eleverna ”fröken”. På frågan om vem som bestämmer hur de skall arbeta blir svaret detsamma. Ändå menar de intervjuade eleverna att de får bestämma mycket om undervisningen. Lärare betonar i intervjuer att eleverna ges möjlighet att påverka lektioner i idrott och hälsa genom att lämna förslag på innehåll i början av terminen. Dokument från skolan visar att ämnet idrott och hälsa tar upp frågor om bl.a. hygien, hälsa och miljö, men också uppföljning av motorikens utveckling och social kompetens.

Hjuviksgården arbetar aktivt mot mobbning och kränkande behandling. Skolan har ett handlingsprogram som enligt rektor skall revideras. Det befintliga programmet har inte med hur man agerar i fall av kränkande behandling där vuxna är inblandade.

Elever och personal ger vid intervjuer en samstämmig bild av Hjuviksgården som en trygg arbetsplats. Skolan arbetar förebyggande genom kamratstödjare som väljs i årskurs 3, som extra trygghet i rastsituationer och där vuxna ”inte ser”. Elever som är kamratstödjare får orange väst så de skall vara väl synliga av andra elever som kan behöva stöd eller hjälp på rasten. Vid lektionsbesök framkommer att lärare valt att förtydliga det etiska perspektivet i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) genom att ha etik och moral som schemalagt ämne. Lärare berättar i intervju om massage, värderingsövningar, grupplekar och kompisamtal som andra sätt att arbeta förebyggande. Vid besök i Hjuviksgården var det aktuellt med val till lag under rastfotbollen. Många elever tyckte det var jobbigt att bli valda sist. Lärarna ändrade då så lagen istället lottas ut. Regeln godkändes sedan av elevrådet och är redan känd av eleverna vid intervjutillfället.

Skolhälsovård anordnas förebyggande. Skolsköterskan har mottagning torsdagar samt varannan måndag. Skolan har tillgång till skolläkare. Säkerhetsföreskrifter efterlevs och hålls aktuella och är kända.

På Hjuviksgården har ämnet idrott och hälsa utökats till 160 minuter per vecka och kokerska, skolsköterska och pedagoger arbetar förebyggande med hälsofrågor. Från hösten 2004 arbetar en grupp pedagoger från varje enhet med ta fram ett gemensamt måldokument för ämnet. Frukstund har genomförts på hela Hjuviksgården och skolan samlas regelbundet kring gemensamma hälsoaktiviteter som fridrottsdagar, brännbollsturnering och lilla göteborgsvarvet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten i Hjuviksgården är väl utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Skolan verkar aktivt och förebyggande för att motverka kränkande behandling. Inspektörerna menar dock att Hjuviksgården bör revidera sin handlingsplan mot mobbning och annan kränkande särbehandling till att även innefatta perspektivet vuxen-elev.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Hjuviksgården har en lokal arbetsplan som beskriver skolans mål och vägar att genomföra målen. Hjuviksgården har nedbrutna lokala kursplanemål som förtydligar vad eleverna förväntas kunna i årskurs 3.

I förskoleklassen är det vid inspektörernas besök morgonsamling. Nästan 40 barn sitter på golvet och lyssnar på en lärares frågor och var och en svarar efter hand de får ordet under ca 35 minuter. Övriga fyra vuxna närvarande deltar

också i samlingen. Denna form av samling är vanligt förekommande enligt intervjuad förälder som ifrågasätter resursanvändning av personal och lokaler, samt kvaliteten på verksamheten i förskoleklassen. När förskoleklassen infördes var intentionerna att lek, omsorg och skapande, ett temainriktat arbetssätt och barnets eget utforskande bör få genomslag i förskoleklassen. Inspektörerna såg inga exempel på detta i den besökta samlingen. Inspektörerna anser att Hjuviksgården bör utveckla former för att öka elevernas aktiva medverkan i den pedagogiska verksamheten i förskoleklassen.

För de lite äldre eleverna är möjligheten att påverka något större. När eleven gjort sitt beting kan eleven arbeta vidare med extrauppgifter som eleven får välja själv.

Enligt rektorn kan eleverna påverka utbildningen genom till exempel utvecklingssamtal, fritt arbete, temaarbete, klass- och elevråd. Det har enligt rektorn saknats tid för pedagogisk diskussion, men nu verkar tiden vara mogen efter att skolans personal i ett par år koncentrerat sig på att få ordning på olika dokument som t.ex. lokal arbetsplan, vilket inte tidigare funnits på skolan.

Lärare ger exempel på hur en flexibel organisering av lärandet ger förutsättningar att nå undervisningsmålen. Lektioner i idrott och hälsa och svenska läggs parallellt och i pojk- respektive flickgrupper, vilket möjliggör separat träning i skrivning och motorik för pojkarna samtidigt som flickorna får bättre möjlighet att träna t.ex. bollsport utan att pojkarna tar över.

Den lokala timplanen följer de nationella riktlinjerna.

Hjuviksgårdens specialpedagog redogör i intervju för skolans rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Skolans elevvårdsteam består av rektorn, skolsköterskan och specialpedagog som träffas regelbundet under terminen. Vid behov kan även skolläkare, kurator och skolpsykolog delta.

Vid inspektionen granskades två åtgärdsprogram. Granskningen visar att åtgärdsprogrammen innehåller en tydlig problembeskrivning, mål på kort och lång sikt samt utgår från elevens starka sidor. De åtgärder som föreslås följs upp regelbundet och det framgår tydligt vem som är ansvarig för olika insatser. Elev, föräldrar, lärare och specialpedagog närvarar vid mötet när programmet upprättas och följs upp.

Skolan genomför regelbundna och protokollförda utvecklingssamtal med varje elev. Frågor som skall behandlas på samtalet delas ut till elev och föräldrar i förväg. Utvecklingssamtal och eventuella åtgärdsprogram ligger till grund för den individuella utvecklingsplan som varje elev skall få enligt Torslandas skolplan. Lärare och rektorn berättar i intervju att arbetet med att ta fram individuella utvecklingsplaner skall prioriteras under året och att detta sker i samverkan med mottagande skola. Ett system med portfolio finns redan etablerat.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hjuviksgårdens pedagogiska verksamhet och undervisning håller godtagbar kvalitet.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

I Hjuviksgården har rektorn ett övergripande pedagogiskt och administrativt ansvar. Rektor har 75 procent tjänst på skolan, vilket av samtliga intervjuade upplevs mycket positivt, då rektor med placering på skolan saknats tidigare. En byråsekreterare om 50 procent finns som administrativt stöd. Rektorn är känd av personal och elever och har god förtroendenhet med den dagliga verksamheten. Rektorn beskriver i intervju att hon fått ta ett tydligt övergripande ansvar för den pedagogiska utvecklingen. Detta har visat sig i att ett flertal grundläggande dokument, som t.ex. arbetsplanen och handlingsplanen mot kränkande behandling har arbetats fram de senaste åren.

Hjuviksgårdens kvalitetsredovisning följer den mall som utarbetats av Göteborgs kommun och tar för år 2003 upp barns- och elevers lärande, värdegrunden och elevers rättssäkerhet. Rektorn berättar i intervju att kvalitetsredovisningen tagits fram i samverkan med personal och föräldrar via husrådet, som diskuterat utifrån resultat i Balansen. Inspektörerna konstaterar att kvalitetsredovisningen inte avser måluppfyllelse relaterat till nationella mål utan redovisar resultat i ett nuläge utan att det därefter konstateras om målen nåtts, när de skall nås, vem som är ansvarig samt annat än undantagsvis vilka åtgärder som skall vidtas vid bristande måluppfyllelse.

Under det kommande året fokuseras skolans utvecklingsarbete på att ta fram individuella utvecklingsplaner.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamhetens styrning och ledning håller god kvalitet. Rektorn är känd av elever och personal och är förtrogen med verksamheten samt tar ansvar för den pedagogiska utvecklingen. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning är av ej godtagbar kvalitet eftersom den saknar en bedömning av om målen nåtts och därmed också saknar åtgärder vid bristande måluppfyllelse.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Elevers val på Hjuviksgården är organiserat i form av temaarbete. Senaste temat var sagor och eleven kunde välja mellan drama, skapande, läsa/skriva eller IT. Eleverna arbetar tillsammans i förskoleklassen och årskurs 1 samt årskurserna 2 och 3. I schemat är 80 minuter per vecka avsatt till elevers val.

Hjuviksgården har som skolans val beslutat att göra en satsning på extra idrott, vilket enligt rektor ger sammanlagt tre idrottstillfällen per vecka.

Inspektörerna konstaterar vid besök att funktionshindrade elever har likvärdig tillgång till utbildning på Hjuviksgården.

Alla elever som vill ha skolbarnsomsorg har tillgång till det.

Hjuviksgården informerar aktivt, via flera kanaler och med god kvalitet om den verksamhet som bedrivs. Särskilda resurser och kompetens för informationsgivning finns avsatta i form av IT-pedagog/webbredaktör.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning och omsorg i Hjuviksgården är god.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Hjuviksgården har 148 elever i förskoleklass och årskurserna 1–3. De allra flesta lärarna har utbildning för den verksamhet de i huvudsak bedriver. Huvudmannen och verksamheten avsätter resurser för kompetensutveckling som utgår från verksamhetens långsiktiga behov och inriktas mot kvalitetsförhöjning.

Läromedel och annan materiel är tidsenliga och lämpade för utbildningen. Det finns cirka fyra datorer i varje klassrum.

Lokalerna är ändamålsenliga, men personal och rektor uttrycker i intervjuer missnöje med den upplevda platsbristen vad gäller arbetsrum och att för litet tid avsatts för städning av lokalerna.

Måltiderna är kostnadsfria och inspektörerna kan konstatera att stor omsorg läggs ner på skolmåltidernas kvalitet samt att matstunden inbjuder till god social samvaro.

Hjuviksgårdens ekonomiska resultat ligger nära det budgeterade målet. Resursfördelningen styrs av elevernas behov.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hjuviksgården har goda förutsättningar för att undervisningen skall kunna genomföras så att eleverna når de nationella målen för utbildningen.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Hjuviksgården övergripande är av god kvalitet. Skolans arbete med värdegrunden är framgångsrikt och av hög kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- skolan bör revidera sin handlingsplan mot mobbning och annan kränkande särbehandling till att även innefatta perspektiven vuxen-elev samt

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningen saknar en bedömning i vilken mån de nationella målen för utbildningen uppnåtts (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Datum

Ort

2005-05-11

Göteborg

Anders Wallin

Liselotte Hakeberg